

1500 Vuruřta Kapitalizm

Michel Husson (*Attacpedia* için “Kapitalizm” Maddesi)

<http://hussonet.free.fr/capi1500.pdf>

Türkçesi: Osman S. Binatlı

Kapitalizm bir toplumsal örgütlenme tarzıdır. O halde kapitalizm kendisinden önce de var olan paranın, bankaların veya piyasaların varlığıyla tanımlanmaz. Sermaye bir toplumsal ilişkidir: üretim araçlarını ellerinde bulunduranlar (kapitalistler) ücretlileri işe alır, onlara emirler verip hedefler tayin ederler. Kapitalistler toplumsal artığın, diğer bir deyişle yeni zenginliklerin tamamına el koyar ve bunun yalnızca bir kısmını ücretler biçiminde bu zenginlikleri üretenlere öderler. Aradaki fark kârı oluşturur.

Kapitalistler nerede bir azamî kâr umuyorlarsa oraya yatırım yapmayı tercih etmekle birlikte aynı zamanda pazarlara da gereksinim duyarlar. Birbirleriyle rekabet halindeki özel sermayeler arasındaki eşgüdümsüzlük bu temel çelişkiyi derinleştirir. Dolayısıyla, kapitalizm istikrarsızdır ve dönemsel krizlere tabidir. Buna karşın kapitalizm bir tarihe de sahiptir ve bu tarih içerisinde görece düzenlenmiş bir kapitalizmi, 1980’li yıllardan itibaren yerini “ayak bağlarından” kurtulan neoliberal bir kapitalizme bırakan “Muhteşem Otuz Yıl”ın (1946 – 1975) kapitalizmini ayırt etmek mümkündür.

Kapitalizm emek üretkenliğinde hatırı sayılır bir yükseliş yol açmış olmakla birlikte günümüzde kendi sınırlarını karşısında bulmaktadır: zenginliklerin bölüşümünde giderek artan bir eşitsizlik, kârlı olmayan toplumsal gereksinimlerin karşılanmasının reddi ve iklimsel değişime hükmetmeyle bağdaşır olmama. Dolayısıyla, 2007’de patlak veren sistemik kriz kapitalizmin sosyal ve ekolojik bir demokrasi yönünde aşılması sorununu gündeme getirir.